

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry (PPLY)
PL 3000
90014 Oulun yliopisto

13.1.2012

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Veteraanikatu 1
PL 86
90101 Oulu
kirjaamo.pohjois-pohjanmaa@ely-keskus.fi

Asia:

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen lausunto lin Myllykankaan tuulivoimapuistohankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry (PPLY) kannattaa uusiutuvan energian tuotannon lisäämistä. Tuulivoima on yksi hyvä energiantuotannon vaihtoehto silloin, kun sen suunnittelussa, sijoittamisessa ja rakentamisessa vältetään lintuihin ja muuhun luontoon kohdistuvia haittavaikutuksia. Lin Myllykankaan alue soveltuu tuulivoimantuotantoon esille tulleiden näkökohtien valossa kohtalaisesti. Kuitenkin täälläkin on kiinnitettävä erityistä huomiota voimalayksiköiden sijoitteluun, arvokkaihin luontokohteisiin sekä lähialueille suunniteltujen lukuisten tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksiin.

YVA-selostus on tehty pääasiallisesti hyvin. Seuraavassa kiinnitämme huomiota muutamiin yksityiskohtiin.

Hankkeen vaihtoehdot

Arviointiselostuksen toteutusvaihtoehdoissa (VE1, VE2) voimalat sijoittuisivat 5 x 6 km kokoiselle miltei suorakaiteen muotoiselle alueelle hajalleen metsäteiden varsille. Vaihtoehdossa 1 voimalat sijoittuisivat alueen länsiosaan ja vaihtoehdossa 2 koko alueelle, sisältäen myös vaihtoehdon 1. Periaatteessa esitetyt vaihtoehdot ovat hyviä ja lienee perustelua, että itäisimmistä voimaloista on arviointiohjelman jälkeen luovuttu.

Jonkin verran ihmetystä kuitenkin herättää voimalayksiköiden väljä ja sattumanvaraiselta vaikuttava sijoittelu alueille. Voimalayksiköiden sähköntuotannollinen minimietäisyys toisistaan huomioiden luulisi molemmissa vaihtoehdoissa olevan huomattavasti tiivistämisen varaa. Luontovaikutusten osalta pinta-ala on lähes poikkeuksetta tärkein suure eli hankkeen luontovaikutusten osalta on ratkaisevaa, kuinka suurelle alalle sen vaikutukset yltävät. Saman voimalamäärän luulisi voitavan sijoittaa selvästi pienemmälle alalle.

Yleistä YVA-selostuksen linnusto-osuudesta

Pesivän linnuston kartoitukseen käytetty tutkimusmenetelmä on kyseenalainen. Kuten YVA-selostuksessakin mainitaan (s. 100), linjalaskentamenetelmällä saadaan vain yleispiirteinen kuva yleisten lajien esiintymisestä

ja runsaussuhteista alueella. Linnuston tarkempi selvittäminen olisi vaatinut hyvin suunniteltuja kartoituslaskentoja useine toistoineen. Tällöin myös harvalukuiset ja vaikeasti havaittavat laji olisivat tulleet kartoitetuiksi. Ottaen huomioon ennakkotiedot alueen etupäässä karuista luontotyypeistä ja intensiivisestä metsätalouskäytöstä sekä suunnitellun hankkeen laadusta pesimälinnustaselvitystä voidaan kuitenkin pitää välttävänä. Merkittävänä puutteeksi silti jää, että linjalaskenta ei tuota tietoa esimerkiksi uhanalaisista päiväpetolintulajeista, jotka ovat tuulivoimalan vaikutuksille herkimpiä lajeja. Siten linnustonselvitystä tulisi täydentää näiden lajien kartoituksilla.

Eri puolille Eurooppaa lintujen muuttoreittien varrelle suunnitellut tuulivoimapuistot synnyttävät perustellun huolen tuulivoimaloiden vaikutuksista monien muuttolintujen kuten hanhien sekä sorsa-, kuikka-, uikku- ja petolintujen kantojen kehitykseen pitkällä aikavälillä. Yksittäisen puiston vaikutusten arvioiminen tilanteessa, jossa linnun muuttomatka saattaa sijoittua kymmeniä tuulivoimapuistoja, on hyvin hankalaa. Myös muutonseurannan ja tuulivoimalatörmäysten mallintamisen metodiikka on ilmeisen kehittämätöntä, esimerkiksi muutonseurannan nykyiset menetelmät on laadittu toisentyypistä tarkoitusta varten.

Mallintamisessa huomio kiinnittyy tutkijan merkittävään rooliin törmäysikkunan koon valinnassa ja törmäysikkunan kautta muuttavan lintumäärän valinnassa. Samaten populaatiomalleissa tutkijan osuus on merkittävää. On kestävämpää, että tuulivoimaa kannatetaan valtiovallan taholta, mutta sen vaikutusten kartoittamiseen tähtäävään tutkimukseen ei ole osoitettu varoja. Esimerkiksi tutkan käyttöä muuttotietojen kokoamiseksi tulisi nopeasti selvittää. Uusimmat tiedot osoittavat monien muuttolintulajien kantojen taantuneen merkittävästi. Myöskään perustutkimusta merkittävien lajien populaatiodynamiikan selvittämiseksi (esim. vesilinnut, kahlaajat, jne.) ei ole menossa muutamaa harvaa poikkeusta lukuun ottamatta. Näistä seikoista johtuen yksittäisten hankkeiden luontoselvitykset tulisi tehdä erityisen perusteellisesti ja laajaan maastotyöhön pohjautuen.

Pesimälinnusto

Pesimälinnuston seurannassa olisi erityisesti ollut tarpeen selvittää alueella pesivien petolintujen reviirit sekä tarkkailla niiden lentoreittejä keskikesällä, kun emot aktiivisesti hakevat ruokaa poikasilleen. Tällaisen seurannan tulosten avulla voitaisiin välttää voimalayksilöiden sijoittaminen esimerkiksi petolintujen pesien lähelle tai tärkeille kaartelupaikoille.

Muuttava linnusto

Muutonseurannassa kävi ilmi, että alueen kautta muuttaa syksyllä suuri määrä petolintuja, etenkin piekanoja, hiirihaukkoja ja mehiläishaukkoja. Maa- ja merikotkan kannalta seuranta-aika saattoi olla liian lyhyt, muuttaahan niitä merkittäviä määriä myöhään syksyllä meren jäätymiseen saakka, ja ensimmäiset reviireilleen palaavat maakotkat ovat liikkeellä jo tammi–helmikuussa.

Petolintujen muuttovirta meni suurelta osin suunnitellun tuulipuiston kautta. On huomattava, että seuranta koskee vain yhtä yksittäistä vuotta, joten muuttovirran painopiste voi vallitsevien tuulten seurauksena suuntautua joskus enemmän rannikolle, joskus kauemmas itään päin nyt havaitusta. Toisaalta petolintujen syysmuutonseuranta on hyvin monelta päivältä pitkin syksyä, joten jaksoon on sattunut monenlaisia tuulia ja säätilanteita. Pääosa petolintujen muutosta kulkee todennäköisesti nyt suunnitellun tuulivoimapuiston länsipuolelta tai sen länsiosista rannikkoa seuraten. Tältä osin havainnointi on kuitenkin ollut puutteellista, kun jokaisen petolintuyksilön lentoreittiä suhteessa suunniteltuihin tuulivoimaloihin ei ole merkitty muistiin ja kevään petolintumuutosta tiedetään vain hyvin vähän (havainnointia 25 tuntia 25.4.–17.5.2011, s. 100)

Tuulivoimalayksiköiden sijoittelussa on tärkeää välttää niiden rakentamista petolintujen päämuuttoreitille varsinkin, kun sille on olemassa vaihtoehtoja eli tässä tapauksessa sijoittaa voimalat kauemmas rannikosta ja ehkä vähän tiheämpään, mikäli se on teknisesti mahdollista. Tiiviimmin sijoitellut voimalat olisivat myös paremmin lintujen väistettävissä.

Yömuuton osalta PPLY on toistuvasti vaatinut tutkaselvityksiä tuulivoimapuistohankkeisiin avomerialueita lukuun ottamatta. Syyt ovat painavat: yömuutto tunnetaan yleisesti ottaen erittäin huonosti ja tuulivoiman suurimpien linnustollisten riskien joukkoon voidaan perustellusti lukea huonoissa olosuhteissa tapahtuva yömuutto. Yömuuton selvittäminen lienee viisainta tehdä lähekkäisten tuulivoimahankkeiden yhteisselvityksenä, jotta voidaan varmistaa riittävät resurssit kunnolliseen tutkaselvitykseen.

Hyvin suunnitellun seurannan tarve todellisten törmäysriskien arvioimiseksi olisi tärkeää. Yhteysviranomaisen voisi arvioida, voisiko jollakin yksittäisellä, muuttajien kannalta merkittävällä alueella suorittaa seuranta, jonka kustannuksiin osallistuisivat muuttoreitin varren kaikki tuulivoimalapuistot.

Sähkölinjat toteutetaan maakaapeloinnilla, mikä on hyvä.

Liittyminen muihin hankkeisiin ja yhteisvaikutukset

Useita tuulivoimalapuistoja on rakennettu tai suunnitteilla lähialueella: hankealueen pohjoispuolella Ajos Kemissä, Onkalo ja Putaankangas Simossa, Kuivaniemi lissä Simon etelärajalla ja hankealueen eteläpuolella lissä Nyby ja Olhava. Viisi viimeksi mainittua paikkaa ovat aivan rannikon tuntumassa tai lähellä sitä eli osuvat mahdollisesti samalle erittäin tärkeälle petolintujen muuttoreitille kuin Myllykangas.

Luontojärjestöt ovat peräänkuuluttaneet Perämerelle ja rannikolle kaavailtujen tuulivoimapuistojen yhteisvaikutusten riittävää selvittämistä. Tässä hankkeessa yhteisvaikutuksia muihin hankkeisiin on arvioitu kappaleissa 5.7., 5.9., 5.11., 7.2., ja 7.3. Lintujen muuttoreitille sijoittuvien tuulivoimapuistojen yhteisvaikutus kohdistuu erityisesti alueiden läpi muuttavaan linnustoon, minkä tulee korostua yhteisvaikutusten arvioinnissa.

Perämeren alueella on vireillä suuri määrä tuulivoimalahankkeita. Tämän vuoksi näiden hankkeiden YVA-menettelyissä pitää tutkia erityisen tarkasti yhteisvaikutukset. Perämeren pohjoiselle manneralueelle suunnitteilla olevien tuulivoimapuistojen osalta on tarvetta etenkin voimaloiden sijoittelun yhteissuunnitteluun. Yhteysviranomaisen on tässä ratkaisevassa roolissa. Kaikkien erillisten hankkeiden sijoitusvaihtoehtoja tulee ohjata YVA-menettelyn aikana siten, että ne muodostavat mahdollisimman vähäisen kokonaishaitan linnustolle. Sijoittelun ohjaamisen lisäksi pitäisi kyetä vertailemaan tuulivoimapuistoalueiden haitallisuutta suhteessa toisiinsa ja erottelemaan vaikutuksiltaan haitattomimmat ja haitallisimmat kohteet.

Myllykankaan tuulivoimapuisto saattaisi hyvinkin olla tällaisessa vertailussa petolintuja lukuun ottamatta keskimääräistä haitattomampi alue ja siten mahdollinen rakentamiskohde.

Haitallisten luontovaikutusten kompensatio ja seuranta

Myllykankaan tuulivoimahankkeella olisi nykytilanteeseen verrattuna todennäköisesti positiivisia ympäristövaikutuksia. Sähkön tuottaminen uusiutuvasti tuulesta vähentäisi tarvetta tuottaa sähköä muilla suurempia negatiivisia ympäristövaikutuksia aiheuttavilla tavoilla (mm. turve, kivihiihi, ydinvoima). Kuitenkin tuulivoimalla – kuten jokaisella muullakin tähän saakka kehitetyllä suuren mittakaavan energiantuotantomenetelmällä – on aina myös haitallisia ympäristövaikutuksia. Myllykankaan kohdalla nämä liittyvät etenkin maankäyttöön ja muuttolintujen törmäysriskeihin. Maankäytön osalta haitallisten vaikutusten kompensoiminen voisi tapahtua vaikka alueen soiden ja metsien ennallistamisen muodossa.

Muuttolintujen osalta tarkoin harkittu voimalayksiköiden sijoittaminen sekä panostaminen muutonseurantatutkimukseen ja Myllykankaan tuulivoimapuiston vaikutusten seurantaan parantaisi tietämystämme tästä tähän mennessä lähinnä vain arvailujen varaan jäävästä aihealueesta.

Toisin kuin esimerkiksi Saksassa, Suomessa ei toistaiseksi ole haitallisten ympäristövaikutusten kompensoimiseen (offsetting) velvoittavaa lakia. Koska Myllykankaan kohdalla on kyse valtion maalle suunnitellusta hankkeesta, voisi valtio toimia tässä suunnannäyttäjänä ja tehdä vapaaehtoisia kompensatiotoimia. Näin Myllykankaan voimaloiden tuottaman sähkön kohdalla voitaisiin puhua aidosti vihreästä sähköstä.

Oulussa 13.1.2012

Esa Aalto
Puheenjohtaja

Ari-Pekka Auvinen
Suojelutoimikunnan puheenjohtaja